

Англомовні елементи наукової праці: назва, анотація, резюме

Написання назв статей, анотацій та резюме англійською мовою є обов'язковою вимогою публікацій у вітчизняних академічних виданнях. І це зрозуміло, оскільки первинну (і часто єдину) інформацію про дослідження в своїй сфері знань науковці всього світу одержують саме з англомовних рефератів, анотацій, резюме. Володіння навичками академічного викладу англійською мовою підвищує імідж науковця та міжнародний престиж його організації (навчального закладу).

Найчастіше наші фахівці пишуть свої статті та авторські анотації до них українською мовою, а вже потім перекладають останні англійською. Через хибне уявлення про “механічний” характер перекладу анотації часто являють собою нечитабельні кальки з оригінального тексту. Тому необхідно приділити увагу, насамперед, розвитку навичок *перекладу* типових лексико-синтактичних моделей (кліше), поширених в академічному письмовому мовленні. Щоб якісно написати анотацію і резюме англійською мовою, недостатньо знати нормативну граматику та загальноповживану лексику. Автор має добре володіти термінологією своєї галузі, знати лексико-стилістичні особливості англомовної наукової літератури, уміти, при потребі, користуватися онлайн-словниками. Відповідно, студенти повинні навчитися користуватися специфічними англомовними стандартними зворотами, усвідомлюючи їх відмінності від кліше, прийнятих в україномовній науковій літературі.

Назва статті, авторська анотація (резюме), як відомо, подають стисло інформацію про предмет, мету, методiku, результати дослідження та його практичне значення.

Розглянуто:

1. Переклад термінів і реалій.
2. Переклад назви наукової праці.
3. Повідомлення про предмет дослідження; постановка проблеми.
4. Повідомлення про мету дослідження.
5. Методи дослідження.

6. Результати дослідження.
7. Новизна.
8. Практичне значення.
9. “Ляпи” машинного перекладу.
10. Транслітерація; Список використаних джерел.

Очікується, що випускник бакалаврату (магістрант, аспірант) зможе самостійно (з мінімумом помилок) складати англomовні анотації і резюме до своїх статей. Знання лексики і стереотипних моделей, може знадобитися при складанні англomовної анотації до дисертаційного дослідження, а також при написанні повноцінних наукових статей англійською мовою.

Розділ 1. Переклад термінів і реалій (How to Translate Terms and Realia)

1.1. Дослівний переклад

Точність і однозначність термінології є характерною ознакою наукового тексту. Через некоректне використання термінології сутність викладеного матеріалу може бути перекрученою. Рекомендуємо послуговуватися термінами, що *реально* вживаються в англomовних наукових текстах. Тому бажано уважно вивчати англomовні оригінальні тексти за фахом, виписувати потрібні Вам *правильні* англійські терміни і заносити їх у власний словничок.

Прямі відповідності українських (російських) і англійських термінів можливі, наприклад, маркетингові комунікації – marketing communications, інформаційне суспільство – information society. Проте досить часто мають місце певні структурно-семантичні розбіжності або повні невідповідності, наприклад, навчальний план – curriculum, напрям підготовки (в університеті) – field of study, сценограф – set designer, художня література – fiction, народні художні промисли – folk crafts, бібліотека обов’язкового примірника – legal deposit library, нормативно-правові акти – laws and regulations, legislative documents. Розглянемо деякі типові помилки, що виникають через намагання автора при перекладі дослівно скопіювати український (російський) термін.

– Заміна термінологічного значення одного з компонентів загальноновживаним:

Слову “значення” (те, про що інформує знак) в семіотичних дослідженнях відповідає англійський термін meaning; слово significance має підтекст “важливість”. Слід брати до уваги те, що в мові оригіналу термін може мати більше одного значення, наприклад, укр. “пам’ятник” – це споруда на честь видатної події/особи, а у словосполученні укр. “пам’ятка культури” означає приналежність до культурної спадщини. Відповідно, в англійській мові у першому значенні вживається слово monument, а в другому – словосполучення historic/heritage site. Наведемо ще кілька прикладів невдалих авторських перекладів, які можуть викликати непорозуміння.

Термін research означає “наукове вивчення взагалі”, а слово study вживається в анотаціях у значенні “конкретне наукове дослідження”. Спеціальний термін expeditionary можна зустріти у словосполученні expeditionary force – “експедиційний корпус (колоніальних військ)”. Відповідно, англомовний читач не зрозуміє, що і як досліджує автор.

У цих прикладах не враховано семантичні тонкощі і особливості практичного вжитку англомовних словосполучень: музичний інструмент по-англійськи – musical instrument, але музичне мистецтво (тобто “мистецтво музики”) – це music art. Historical – такий, що мав місце в історії (historical events – історичні події) або належить до історичної спадщини (historical building). У словосполученні “культурний шок” ідеться не про якість (cultural) шоку, а про конфлікт культур (culture).

Термінологічне кліше: “Професорсько-викладацький склад” передається – the faculty (academic staff, teaching staff); “економічна сфера (сфера економіки)” – не economic domain, а просто economy.

Декілька слів стосовно передачі назв учених ступенів, звань і посад англійською мовою. В англомовному світі пострадянським “кандидат наук”, “доктор наук”, “доцент”, “професор” відповідають: PhD, Doctor of (History тощо), Associate Professor, Professor. Проте назви вчених ступенів краще просто калькувати, наприклад: доктор історичних наук – Doctor of Historical Sciences, кандидат філософських наук – Candidate of Philosophical Sciences, доктор мистецтвознавства – Doctor of Art Criticism, кандидат культурології – Candidate

of Culturology, кандидат наук із соціальних комунікацій –
Candidate of Sciences in Social Communications.

Наведемо ще кілька прикладів перекладу назв посад і
“регалій”: студент бакалаврату – undergraduate student,
магістрант – graduate student, аспірант – postgraduate student
(PhD student), докторант – doctoral student, – викладач –
lecturer, старший викладач – senior lecturer, завідувач кафедри
– head of the department of ..., декан – dean, проректор – Vice-
Rector, ректор – Rector, член-кореспондент Академії
мистецтв України – Corresponding Member of the Academy of
Arts of Ukraine, (дійсний) член академії ... – Member of the
Academy of ..., заслужений артист/артистка України –
Honoured Artist/Artiste of Ukraine, народний артист/артистка
України – People’s Artist/Artiste of Ukraine, заслужений діяч
мистецтв України – Honoured Art Worker of Ukraine,
заслужений діяч культури України – Honoured Worker of
Culture of Ukraine.

Переклад назви наукової праці

(How to Translate Research Paper Titles; Title Writing)

Назва наукової статті (дипломної роботи, дисертації, тез
доповіді) має бути стислою, конкретною, інформативною.
Уникайте “порожніх” слів, що не мають смислового
навантаження.

Іменник(u) у функції означення

Конструкції “іменник плюс іменник” (N+N) вельми
поширені в англомовних наукових текстах, наприклад:
university language centre “університетський мовний центр”;
landscape architecture “ландшафтна архітектура”; problem
statement “постановка проблеми”. N+N часто утворюються
ad hoc (оказіонально, для даного конкретного випадку): jazz
diplomacy “джазова дипломатія”, Irish language search engine
“ірландськомовна пошукова машина”, Ryōanji rock garden
“сад каменів при храмі Рьоандзі”. Такі словосполучення є
компактнішими, ніж описові конструкції. Порівняйте:
classroom code-switching і the alternative use of two languages in
the classroom “перемикання кодів (навперемінне
використання двох мов) на заняттях”.

Розглянемо приклад не зовсім вдалого перекладу теми дипломної
роботи “Організація економічного механізму державної підтримки

малого бізнесу” – The business mechanism of small enterprises public support. Тут не зовсім зрозуміло, хто кого підтримує – підприємства когось підтримують, чи хтось підтримує підприємства. Краще й точніше: The economic business mechanism of state support for small enterprises.

З іншого боку, не слід вдаватися і до інших крайнощів, а саме перевантажувати текст конструкціями з of. Наприклад: До проблеми формування системи комунікативних стратегій розвитку туристичної діяльності. – *To problem of forming of system of communicative strategies of development of tourist industry.* – Словосполучення “до проблеми” краще не перекладати. Спільна стилістична похибка в україномовному заголовку і його перекладі – надмірний ужиток родових відмінків. Варіант з конструкціями “іменник + іменник”: *Developing a communicative strategies system in tourist industry.*